

EKOPEDAGOŠKE KOMPETENCIJE ODGAJATELJA: PREDUVJET ZA EKOPEDAGOŠKI ODGOJ I OBRAZOVANJE DJECE I MLADIH

Mr. sc. Nermin Tufekčić,
Tuzla (Bosna i Hercegovina)
e-mail: arebica@windowslive.com

Sažetak

U radu su teoretski razrađene i elaborirane kompetencije neophodne za život u globalnom svijetu, svijetu naglih društvenih, političkih, tehnoloških i kulturnih promjena. Poseban akcent se stavlja na akcionu kompetentnost koja podrazumijeva istovremeni razvoj samokompetencije i socijalne kompetencije.

Elaborirane su kompetencije nastavnika neophodne za rad u savremenoj školi konstituentne vrijednosti obrazovnih ciljeva gdje se posebno naglašava ekologija, odnosno ekološki odgoj i obrazovanje kao pretpostavka i osnovni uvjet ljudske sreće i sreće čovječanstva. U skladu s tim razrađene su ekopedagoške kompetencije nastavnika, ali i njihovo poticanje i razvoj kod svakog pojedinca u odgojnom radu. Ekopedagoška komunikacija podrazumijeva uvažavanje ličnosti i dostojanstva drugih, poštovanje, ravnopravnost, cijenjenje, slobodu govora i iznošenja mišljenja, tolerantan i razborit dijalog. Ekopedagoški komunicirati znači učiti sebe i druge humanoj komunikaciji (empatijskoj, dijalogu) koja bi nas sve zbližila na planeti Zemlji i učinila nam život sretnijim, lakšim, jednostavnijim s manje stresova, bolesti, nesreće, patnje i boli.

Ključne riječi: *kompetencije, ekopedagoške kompetencije, ekopedagoški odgoj, djeca i mladi*

Kompetencije za život u suvremenom društvu

Današnji suvremeni tokovi i promijene u zbivanjima oko suvremenog čovjeka označavaju se pojmom globalizacije. Globalizacija označava pojavu novog svjetskog poretka u ekonomskom, političkom i kulturnom smislu. Kako bi se uklopili u ove evropske i svjetske tokove na svim navedenim poljima neophodno je preispitati postojeće ciljeve odgoja i obrazovanja, redefinirati ih i uskladiti sa ciljevima odgoja i obrazovanja u multikulturalnoj i multietničkoj Evropi. Prema dokumentu Evropska dimenzija u obrazovanju (1997) škola je danas dužna pružiti dobro opće obrazovanje iz koga je lični razvoj iz ugla evropske dimenzije u funkciji:

- "pružanja mladima znanja, kompetencija i stavova koji su im potrebni da bi bili spremni za glavne izazove evropskog društva,

- pripremiti mlade za mobilnost, rad i svakodnevni život u multikulturalnoj i multilingvalnoj Evropi,

- osposobiti mlade da sačuvaju svoje zajedničko kulturno nasljeđe i da ispune svoje odgovornosti kao građani Evrope" (Gojkov, 2008, 31-32).

Integracija ovih elemenata u ciljeve obrazovanja u evropskim zemljama je već ostvarena, a trenutno se na tome radi i u zemljama tranzicije. Tempo i obim promjena nije isti, ali im je zajedničko što trebaju obezbijediti:

- pripremiti mlade ljude za stjecanje realne i pozitivne slike o sebi, a ostvarit će je u ličnim, društvenim i zajedničkim prilikama,

- pripremiti mlade ljude za život u demokratskom društvu, vodeći računa o pravima, osnovnim slobodama, dužnostima i odgovornostima građana, pružati im pomoć pri uključivanju u javni život,

- pripremiti mlade za rad, oformiti kod njih širok pogled na rad i uvesti ih u prirodu i oblike rada i radna iskustva,

- pripremiti mlade za kulturni život kako bi se uključili u duhovno, kulturno, povijesno i znanstveno nasljeđe i bogatili svoju ličnost i osposobili se za život u multikulturalnom društvu.

Uklapanje u promjene u Evropi i svijetu lakše će se obaviti ukoliko se putem odgoja i obrazovanja posveti pažnja razvoju sposobnosti analitičkog mišljenja, timskog rada, samostalnosti, samoinicijativnosti koje prate stručnost i kompetentnost. Učenik, odnosno student više ne treba primjenjivati naučeno već:

- mijenjati ga sa svojim potrebama,

- integrirati u ovaj sistem nove alternative djelovanja,

- izvršiti izbor između više alternativa radi odmjerivosti u ponašanju,

- povezati nove sposobnosti sa ranijim sposobnostima,

- proširiti svoj repertoar ponašanja, proširiti alternative, spajanjem dosadašnjih sa novonaučenim sposobnostima (Richter, 1995).

Prema ovom konceptu kompetencija je "opća sposobnost osobe neophodna za drugačije artikulisanje odnosa pojedinac-društvo (a samim tim i pedagoške refleksije)" (Gojkov, 2008, 42).

Samokompetencija i socijalna kompetencija se smatraju ključnim kompetencijama neophodnim za postizanje kapaciteta optimalne kompetentnosti osobe da stječe i razvija akciono iskustvo tokom života, što od pojedinca traži život u savremenom društvu. Posebno se naglašava na sposobnostima i spremnostima pojedinca da prati i upravlja promjenama i da rješava probleme lične i društvene stvarnosti. Sve ovo usmjereno je ka razvoju sposobnosti pojedinca koje će doprinijeti njegovoj ličnoj sreći, a i snalaženju u relacijama sa društvenom sredinom. Ova koncepcija se temelji na odgojivosti pojedinca tokom cijeloga života te na osnovu toga promovira sliku aktivnog, osviještenog pojedinca koji se kompetentno suočava sa promjenama u društvu. Ovdje je uloga obrazovanja doprinijeti njegovoj participaciji, kritičkom prosuđivanju i autonomnom ponašanju. Kao najvažnije karakteristike da bi se pojedinac mogao ostvariti u individualnom i socijalnom životu, a smatraju se kriterijima za usmjeravanje razvoja njegove kompetentnosti su:

- autonomnost – samostalnost i samosvojnost pojedinca, zasnovana na mogućnosti uvida u svoje i ponašanje drugih, zauzimanje kritičke pozicije prema pojavama i zbivanjima i odgovornosti za postupke i rješenja,

- tolerantnost – kooperativnost i komunikativnost, zasnovane na poštovanju osobnosti, različitosti i prava drugih, uz svijest o sopstvenim potrebama, interesima i pravima i samopoštovanje,

- participativnost – inicijativnost, spremnost za učešće u socijalnom životu, za donošenje odluka, unosenje promjena – zasnovana na osviještenim potrebama i motivima, uz uvid u načine njihovog ostvarenja,

- otvorenost – sklonost ka interakciji, otvorenoj komunikacijskoj i emocionalnoj razmjeni i suočavanju sa novinama, zasnovana na uvidu u sopstvene ciljeve i propustljivim granicama (prema drugim ljudima i socijalnim sistemima),

- fleksibilnost – mogućnost adekvatnog reagovanja na različite događaje, pojave i poruke, zasnovana na uviđanju, prihvaćanju i predviđanju promjena i usklađivanju vlastitog ponašanja sa njima (Florić-Knežević, 2004).

"Memorandum doživotnog učenja sa Konferencije u Lisabonu" kao ključne kompetencije o evropskom okviru ističe:

- informacione tehnologije,
- strane jezike
- tehnološku kulturu,
- preduzetništvo,
- socijalne vještine i
- građansko društvo.

Obrazovanje za akcionu kompetentnost podrazumijeva razvoj istovremeno intrapersonalnih vještina (samokompetencije) i interpersonalnih vještina (socijalne kompetencije), a da bi se ostvarilo bitne su sljedeće orijentacije:

- orijentacija ka rješavanju problema
- ka sporazumijevanju,
- ka kooperaciji,
- ka djelotvornosti,
- ka samoorganizaciji i cjelovitosti.

Posebno su značajne vještine orijentirane na sporazumijevanje kao što su:

- spremnost na komunikaciju, posebno putem dijaloga,
- sposobnost samorefleksije,
- vrijednosna orijentacija i
- sposobnost za nošenje s konfliktima i njihovo racionalno rješavanje.

Na razvoj svih ovih kompetencija veliku ulogu ima nastavnik.

Kompetencije nastavnika

Kompetencija nastavnika je višedimenzionalna pojava. Osnovne dimenzije su: pedagoška i stručna. Od pedagoških kompetencija najčešće se naglašava komunikativna kompetencija. Pedagoška se kompetencija sinergetski povezuje sa naučnom i stručnom kompetencijom u jedinstvenu nastavnikovu kompetenciju, da bi

mogao zahvaljujući njoj odgovoriti zahtjevima savremenih tokova odgoja i obrazovanja.

Pored nastavnikove stručnosti sve više se naglašava i komunikacija nastavnika sa učenicima. U nastavnom radu jako je značajna maksimalna interakcija, komunikacija u vidu dijaloga, zajednički rad s učenicima. Ovakav odnos sa učenicima, empatija, motivira učenike na rad, podstiče intrinzičnu motivaciju, podstiče entuzijazam, kreativnost, samoostvarenje učenika, potire anksioznost i nezadovoljstvo.

Iz iskustva nam je poznato da su ljudi koji znaju uspješno komunicirati sretni ljudi. Nastavnik koji posjeduje ove kompetencije učinit će sretnim i sebe i svoje učenike, učiti će ih da cijene i poštuju jedni druge, da se raduju tuđem uspjehu, da na greškama uče itd.

Stručna i naučna strana nastavnikove kompetencije više je vezana za nastavne sadržaje, a pedagoška za procese i odnose. Elementi uspješnog međuljudskog odnosa su: "osobna naklonost, poznavanje, interes, stavovi i vrijednosti, inteligencija, socijalno porijeklo i metode rada"(Bratanić, 1993, 38). Elementi uspješnog saradivanja i zadovoljstva su: odgovornost, otvorenost, uključivanje u aktivnosti, prihvatanje drugih, sloboda i empatija. Istraživanja Rubena su pokazala da su faktori uspješne saradnje i uzajamnog zadovoljstva: pokazivanje uzajamnog poštovanja, gledište uzajamnog djelovanja, orijentacija na znanje, upravljanje interakcijama, tolerancija na dvosmislenost, dok Wiman i Baklunda (Wiemann i Backlund) navode da su to: fleksibilnost u ponašanju, upravljanje reakcijama i empatija. Uloga nastavnika je veoma važna i u izradi kurikuluma koji treba odgovoriti na zahtjeve svijeta koji se stalno mijenja, da pripremi i osposobi mlade za život u svijetu stalnih, naglih i raznovrsnih promjena. Govoreći o promjenama Skilbek (Skilbeck, 2004) je identificirao deset promjena koje imaju utjecaja na australsko društvo, ali se osjećaju u cijelome svijetu.

One se odnose na sljedeće:

- "migracija i stalne promjene etničkih i kulturnih mješavina koje su ranije predstavljale relativno homogene zajednice,
- sve veća urbanizacija i smanjenje ruralnih zajednica,
- povećana fleksibilnost zapošljavanja sa sve većim prisustvom rada na pola radnog vremena ili zapošljavanja po ugovoru,
- česte promjene karijere; sticanje višestrukih vještina i povećan značaj formalnih kvalifikacija,
- široko raširena difuzija konzumentskih vrijednosti i interesovanja koje se odnose na slobodno vrijeme i progresivno napuštanje tradicionalnijih izvora interesovanja i vrijednosti, posebno smanjenje i nestajanje tradicionalnih oblika društvenog kapitala (lokalnih mreža) kao dijela klubova, društava, odlaženja u crkvu i usko povezanih zajednica,
- stalno inoviranje kroz primjenu nauke – u biohemiji, nauci o materijalima, industrijskoj proizvodnji, poljoprivredi i dr., kao i nauka u službi održavanja i očuvanja životne sredine,

- pojava društava koja su svjesna rizika i koja se opiru preuzimanju rizika sa administrativnim i drugim procedurama za određivanje i raspodjelu odgovornosti i sve veće okretanje sudskim procesima u rješavanju sporova,

- složaj uočenih kritičkih problema i pitanja koja se javljaju zbog gore navedenog, kao i iz drugih izvora, uključujući epidemije, nasilje, terorizam, zapostavljanje i zlostavljanje djece, povećanje stope samoubistava i depresije, beskućništvo, ugrožavanje životne sredine i lična nesigurnost pojedinca"(Vidi: Gojkov, 2008, 67-68).

Govoreći o obrazovnim ciljevima i promjenama koje treba uzeti u obzir pri redefiniranju obrazovnih ciljeva Grandić (2008) kaže da "premda se mnogi od aspekata promene mogu smatrati kao pokazatelj neprestanog stvaranja, i stoga konstruktivnim elementom, promena je takođe jedan posrednik destrukcije, podrija strukture od kojih zavise ljudska sigurnost i stabilnost. Mnogima je teško da se nose sa nastalim haosom. Broj neadaptiranih ljudi je u porastu, kao i dezorijentisanih i onih koji se sa strahom pitaju - svjesno ili nesvjesno - gde će ih ove promene odvesti. U svemu što smo razotkrili ukazano je na elemente nade i očajja. Svijet prolazi kroz krize, a etimološki govoreći krize znače suđenje. Čovek je blizu posljednjeg suda. On će ili pronaći zoru spasa ili biti izgubljen u sjenkama apsurd"(Grandić, 2008, 97). Analizirajući konstituentne vrijednosti obrazovnih ciljeva autor dalje navodi da su to: podučavanje, identitet, znanje, kultura, ekologija, autonomija, jednostavnost i dostojanstvo. Posebno naglašava ekološku ulogu čovjeka u očuvanju života na Zemlji. "Ako je čovekova pozicija da bude čuvar života, da ga opskrbljuje, i čak vodi, onda on mora znati kako to čini. Neophodno je učiti mlade da poštuju život i načine na koje život opstaje, reprodukuje se, umire, i neprestano se ponovo rađa. Interes za ekologiju ne može biti hladno nazadnjaštvo, već mora biti u stanju da prati nove razvoje života i čoveka" (Grandić, 2008, 112). U UNESCO-voj studiji o obrazovanju za život pod nazivom "Učiti za život: svijet obrazovanja danas i sutra" For i saradnici (1995, 103) kažu: „Učiti kako živjeti, učiti kako učiti, tako da čovjek bude sposoban da apsorbuje nova znanja u toku cijeloga života, učiti misliti jasno i kritički, učiti voljeti svijet i učiniti ga ljudskim, učiti razvijati se u stvaralačkom radu i putem njega obrazovanje je tako ogroman pothvat, ono ima tako radikalnan utjecaj na čovjekovu sudbinu da će biti štetno ako se razmatra samo u terminima struktura, logičkih sredstava i postupaka."

Ekopedagoška kompetencija nastavnika

Ugledni autor u području obrazovanja Robert Bills proveo je brojna istraživanja o odnosima učenik-nastavnik u velikome broju škola. Nakon rezultata na preko 120 000 učenika njegova prva i najvažnija preporuka je bila da treba pod hitno poboljšati odnose u školi prvenstveno između učenika i nastavnika. "Unapređivanje odnosa koje imate toliko je važno da može osigurati ili uništiti naš uspjeh kao nastavnika" (Jensen, 2003, 298). I naša osobna iskustva govore da je sve više posljedica među djecom i mladima koje se manifestiraju u gubljenju interesa za učenje, u bježanju sa časova, sa nastave, pa čak i u napuštanju škole, a uvjetovane su lošom komunikacijom nastavnika sa učenicima. Još uvijek je veliki broj nastavnika koji su uvijek upravu, ne žele niti hoće konfrontirati mišljenje s učenicom,

nastavnika koji emocionalno, ponekad i fizički zlostavljaju djecu, što može rezultirati pojavom različitih vidova poremećaja u ponašanju među učenicima, ovisnošću, pa čak i pojavom delinkventnog ponašanja. Karakteristike uspješne komunikacije, prema Tubbsu i Mossu (1977), (vidi: Bratanić, 1993, 100), su: "razumijevanje, zadovoljstvo, utjecaj na stavove, oplemenjivanje odnosa, izazivanje akcije". Ovdje se radi o najvišem stupnju interakcijske povezanosti, o dijalogu.

Ekopedagoška kompetencija traži drugačije promišljanje o osnovnim pedagoškim kategorijama, drugačiji pristup procesu odgoja, obrazovanja, učenja, znanja, sposobnosti. Odrasli sve više zanemaruju dječje potrebe i želje sve rjeđe ih primjećuju, sve rjeđe s njima razgovaraju i pokušavaju im pomoći. Odrasli im sve češće pružaju negativne uzore u ponašanju, vrijednosnoj orijentaciji, akcent je na kognitivnoj strani djetetove ličnosti, reproduktivnim znanjima, a ne na emocionalnoj, socijalnoj i drugim odgojnim dimenzijama. "Ekopedagoška kompetencija delovanja nudi nove pristupe ekologije odrastanja. Ona ne znači svladavanje problema sutrašnjice orijentacijama i sredstvima današnjice. Polazeći sa aspekta ekološke pedagogije, ekopedagoška kompetencija podrazumeva razumevanje, prihvatanje i delovanje u skladu sa ekopedagoškom interakcijom (novi i drugačiji odnos između učenika i nastavnika), a koji se temelji na ekokomunikaciji" (Andevski, 2004, 299). Traumatizirani događanjima, odrasli su zaboravili da različitim neadekvatnim reakcijama i manifestacijama djeluju neuzorno na djecu i njihov pravilan odgoj. Ekopedagoška interakcija između učesnika nastavnog procesa podrazumijeva konstruktivan način rješavanja problema i konflikata između nastavnika i učenika, iskrenim i humanim komuniciranjem. Nastavnik ne bi trebao zanemarivati svoje učenike, ne shvaćati ih, ne razumijevati i kritizirati. Treba biti tolerantan, razborit, spreman za dijalog i dvosmjernu komunikaciju. Svojim učenicima treba i mora vjerovati. Ekokomunikaciju treba shvatiti kao mogućnost ličnog razvoja, razumijevanja i doživljavanja sebe i drugih. Ukoliko komuniciramo ekološki trebamo uvažavati sebe i druge, boriti se za svoje potrebe, a ne povređivati druge. Ona podrazumijeva našu empatičnost, isključuje naredbe, strah od posljedica, osjećaj krivice. Temelji se na uzajamnom razumijevanju i uvažavanju, na nenasilnom odgoju. Na ovaj se način konstruktivno rješavaju konflikti i nesporazumi. Djeca su aktivni učesnici odgoja i sve što rade, rade iz unutarnje motiviranosti, a ne radi prinude i poslušnosti zasnovane na strahu od kazne. Ovoj komunikaciji treba težiti u svakodnevnom životu i odnosu s ljudima. Neophodno je razvijati otvorenost za saradnju, dijalog i toleranciju u odnosima sa svim ljudima jer su to vrhovne vrijednosti humanizma.

Ekološka komunikacija pretpostavlja da među učenicima i nastavnicima postoji: promjena sporazumijevanja, da se poštuju, da su tolerantni, odgovorni, ravnopravni, da empatično rješavaju konflikte i nesporazume, da su partneri, da postoji pluralizam i da se suočavaju sa realnošću.

U knjizi "Super nastava" Jensen (2003, 298-299) navodi deset osnovnih elemenata kako nastavnici mogu izgraditi pozitivan odnos, učenik-nastavnik. Ovi elementi su:

1. "Volite sami sebe
2. Učite o svojim učenicima

3. Cijenite svoje učenike
4. Odajte priznanje svojim učenicima
5. Slušajte svoje učenike
6. Činite male ustupke
7. Uključite svoje učenike i dajte im važnost
8. Poštujte učenike
9. Učenike tretirajte kao "mogućnost"
10. Budite otvoreni s učenicima".

Sve ovo treba vježbati sa djecom putem aktivnih metoda i tehnika rada. Ovdje je korisno učenje na osnovu iskustva, interaktivnog učenja, kooperativnog učenja, kao i putem ekopedagoških radionica. Ekološka kriza u svijetu nastoji zbližiti ljude, podstaći ih na drugačije mišljenje, podstaći ih na mogućnost, kvalitetnijeg, zdravijeg i sretnijeg života. Po uzoru na iskustvo zapadnih zemalja ekološki sadržaji koji bi trebali biti ugrađeni u naš sistem odgoja i obrazovanja odnosili bi se na:

- Unapređenje razvoja djece i mladih na osnovu sistema vrijednosti proizašlog iz novog (etičnog) određenja čovjeka i prirode;
- Unaprijediti učenje orijentirano na budućnost (inovativno i situaciono učenje) koje će pojedinca pripremiti da djeluje u novim situacijama;
- Promatrati ekološko obrazovanje i kao interakciju čovjeka i okoline i ovisnost i korist koju imaju jedno od drugog, a ne samo ugroženost i zagađenje;
- Ekološko obrazovanje treba proizlaziti iz okoline u svojoj cjelovitosti, da je to kontinuiran proces unutar i izvan škole, da koristi interdisciplinarnu metodu;
- Ekološki odgoj i obrazovanje podrazumijevaju promjenu stavova, razvoj ekološke svijesti, promjenu spoljašnjeg ponašanja. Promjena vrijednosnih orijentacija pod utjecajem djelovanja ekološkog odgoja i obrazovanja ne može se promatrati instrumentalizirano samo pomoću pragmatističkih postupaka: npr. otklanjanje otpada, uređenje okoline itd. Pored racionalne i kognitivne neophodno je razvijati emocionalnu, voljnu i humanu orijentaciju prema životnoj sredini;
- Pedagoški radnici trebaju se povezati institucionalno, učiti i iz drugih izvora;
- Pratiti didaktički koncept ekološkog obrazovanja u Zapadnim zemljama;
- Po ugledu na Zapadne koncepte ekološkog učenja trebalo bi osmisliti akciono učenje u kome dominira osobna inicijativa i osobne kompetencije kroz samoorganizirane grupe, za unapređenje autonomije i kritičku distancu prema postojećem društvu. Ovo je učenje praćeno zahtjevom za samoodređenjem, ali i sa kooperacijom učesnika u procesu učenja;
- Na Zapadu je prisutno oblikovanje nove ekopedagoške kompetencije nastavnika, gdje nastavnici tragaju za karakteristikama ličnosti okrenutih ka budućnosti;
- Ekološko učenje u procesu učenja njeguje interakciju;
- Ekološko učenje provodi se aktivno putem radionica;
- Ekološka pedagogija kojom se podstiče osjećajnost i solidarnost je projekat koji u dijalogu ostvaruju učenici i nastavnici;
- U ekološkom učenju pedagog je inicijator učenja, specijalista, savjetnik, modelator i organizator;
- U ekopedagoškom radu i učenju nastavnik je savjetnik kao ravnopravan član grupe kao i ostali članovi;

- Nastoji se prići konceptu cjelovitog učenja na sadržajnoj i na ravni različitih oblasti učenja;

- Uvode se nove forme učenja kao što je projektna nastava koja predstavlja formu aktivnog, djelatno-orijentiranog ekološkog učenja gdje je orijentacija na doživljaj i djelatna orijentacija.

Ekološko obrazovanje i odgoj trebalo bi i u našoj zemlji postati predmet cjelokupnog sistema od predškolskih ustanova do visokoškolskih institucija, ali i predmet ostalih odgojnih faktora: obitelji, slobodnog vremena, medija, religije, udruga, i dr.

Ekološko obrazovanje podrazumijeva oblikovanje novog senzibiliteta, profila novog aktivnog građanina. Ono na ovaj način izlazi iz okvira ekologije i dotiče se globalnih dilema čovječanstva kao što su: ljudska prava, mir, ravnopravnost, pravednost, društveni razvoj. Cilj je dotaći se socijalnih i zdravstvenih problema, te ga je bitno povezati sa zdravstvenim odgojem, odgojem za mir, prevencijom protiv sociopatoloških manifestacija: zlostavljanjem, ovisnošću, poremećajima u ponašanju i kriminalitetom. "Sve ovo zajedno usmjereno je ka primarnom cilju: razvoju empatije, solidarnosti, socijalne i ekološke odgovornosti, zrelosti i autonomije, kompetencije, sposobnosti samooblikovanja i jačanja ličnosti" (Andevski, 2004, str. 307). U našoj zemlji se još uvijek ne vodi dovoljno računa o primjeni navedenih didaktičko-metodčkih modela i zahtjeva za organiziranje ekološkog obrazovanja. Stoga bi trebalo preduzeti što prije temeljite aktivnosti šire društvene zajednice i svih odgovornih za odgoj i razvoj djece, za temeljite promjene u odgoju i obrazovanju, sa ciljem razvoja ekopedagoških kompetencija s ciljem sretnijeg, lakšeg i ljepšeg života sadašnjih i u budućih generacija.

Zaključak

Nagli razvoj u svijetu i promjene koje ga prate na svim područjima ljudskog djelovanja traže od svakog pojedinca brzu i naglu adaptaciju i integraciju u svijet koji se stalno i neprekidno mijenja. Sve to nalaže stručnjacima koji se bave odgojem i odgojim radom hitnu akciju na polju preispitivanja ciljeva odgoja i njihovog usaglašavanja s aktuelnim stanjem u tom nestabilnom životu i svijetu.

Povjerenstvo za odgoj i obrazovanje Evropske Unije pokušalo je razraditi kompetencije neophodne za život i rad budućih pokoljenja u multikulturalnoj i multilingvalnoj Evropi. Preporučilo je da sve članice pođu putem redefiniranja ciljeva odgoja i obrazovanja i usklade ih sa ponuđenim modelom. Na red su došle zemlje u tranziciji kao što je Bosna i Hercegovina, Srbija i dr.

Poseban akcent se stavlja na razvoj samokompetencije i socijalne kompetencije koje su sastavnice akcione kompetentnosti. Također se naglašavaju i preispituju kompetencije nastavnika gdje se poseban akcent daje ekopedagoškoj kompetenciji koju je nužno razviti kod svakog pojedinca i svih članova društvene zajednice kako bi se zaustavile ljudske patnje, nesreće i duševne boli kojih smo svakodnevnim svjedoci. Svijet treba da se zbliži, poštuje, uvažava, voli, jer ovo postojanje je samo jedan čovjekov izlet iz "vječnog postojanja", pa zašto ga ne učiniti lijepim i sretnim i za sebe i za druge s nama.

Literatura

ANDEVSKI, M. (2004), *Ekopedagoška kompetencija nastavnika*. Strategija razvoja sistema vaspitanja i obrazovanja u slovima tranzicije. Ur. (Kamenov, E.) Novi Sad: Filozofski fakultet, 298-310

BRATANIĆ, M. (1993), *Mikropedagogija*. Zagreb: Školska knjiga

× × × (1997), *Evropska dimenzija u obrazovanju*. Beograd: Ministarstvo prosvete RS

FLORIĆ-KNEŽEVIĆ, O. (2004), *Novi pristup integraciji pedagogije esencije i pedagogiji egzistencije iz diskursa pedagogije društva znanja*. Doktorska disertacija, Novi Sad: Filozofski fakultet

FOR, E. i sar. (1995), *Učiti za život: svijet obrazovanja danas i sutra*. Beograd: Stručna štampa

GOJKOV, G. (2008), *Ciljevi vaspitanja-kompetencije učitelja i vaspitača*. U: Kompetencije učitelja i vaspitača. (ur:Gojkov,G.) Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača "Mihailo Palov", Vršac.,

GRANDIĆ, R. (2008), *Ciljevi obrazovanja: Kompetencije učitelja i vaspitača*. (ur.Gojkov,G.) Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača "Mihailo Palov", Vršac, 91-116.,

JENSEN, E. (2003), *Super-nastava*. Zagreb: Educa

SKILBECK, M. & CONNELL, H. (2004), *Teachers for the Future: the changing nature of society and related issues for the teaching workforce*. Canberra: A report to the Teacher Quality and Educational Leadership Taskforce of the Ministerial Council for Education, Employment, Training and youth Affairs

Metodčki obzori 7(2012)3

Review article

UDK: 37:504

Received: 28. 4. 2012.

ECO-PEDAGOGIC COMPETENCE OF TEACHERS - A PRE-CONDITION FOR ECO-PEDAGOGIC EDUCATION OF CHILDREN AND ADOLESCENTS

Mr. sc. Nermin Tufekčić,
Tuzla (Bosna i Hercegovina)
e-mail: arebica@windowslive.com

Summary

In this work we theoretically elaborated the competence needed for living in a contemporary world full of sudden social, political, technological and cultural changes. We especially stressed an action competence, which incorporates a simultaneous development of self-competence and social competence.

We elaborated a teacher's competence needed for work in a contemporary school system, constituent values of educational goals with the specific importance of ecology and ecological education as a pre-condition of happiness of humanity. In accordance with this, we elaborated eco-pedagogic competence of teachers, as well as its induction and development within every individual involved

in educational work. Eco-pedagogic communication involves respect of personality of others, equality, freedom of speech, tolerant and wise dialogue. To communicate in eco-pedagogic way means to teach ourselves and others to communicate in a human way (emphatically), to make life at planet Earth happier, easier, simpler, with less suffering and pain.

Key words: *competence, eco-pedagogic competence, eco-pedagogic education, children and young people*